

K Z O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, czerwiec 2013

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/78/2013

ZAGROŻENIE TERRORYZMEM

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

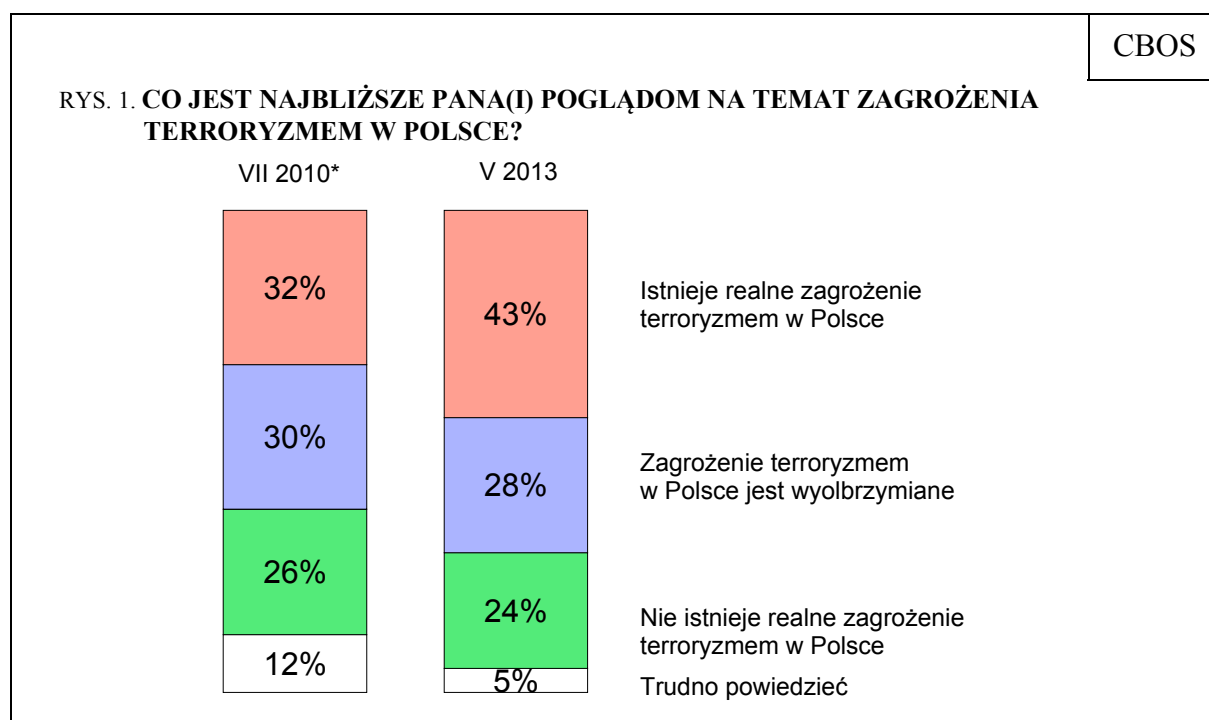
- ✓ Ponad dwie piąte badanych (43%) ocenia, że w Polsce istnieje realne zagrożenie terroryzmem. Przekonanie, że zagrożenie terrorystyczne jest wyolbrzymiane wyraża ponad jedna czwarta ankietowanych (28%), natomiast nieco mniej osób (24%) nie dostrzega go wcale.

- ✓ Co czwarty badany (26%) obawia się ataków terrorystycznych, a blisko trzy czwarte (72%) nie żywi takich obaw.

- ✓ Niemal trzy piąte ankietowanych (58%) ocenia, że polskie władze i instytucje państwowe nie są dobrze przygotowane, by zapobiegać atakom terrorystycznym. Ponad jedna czwarta (28%) jest przeciwnego zdania.

- ✓ W celu zwiększenia swojego bezpieczeństwa ogromna większość respondentów (80%) zgodziłaby się na wzmożenie kontroli na granicach, lotniskach i dworcach. Gotowość do poniesienia dodatkowych kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo wyraża prawie połowa badanych (48%), natomiast 44% się na to nie zgadza. Większość (58%) nie zaakceptowałaby limitowania przez instytucje państwowe informacji o zagrożeniu terrorystycznym w kraju. Jeszcze częściej krytykowana jest możliwość zwiększenia uprawnień władz w zakresie inwigilacji obywateli: podsłuchiwania rozmów telefonicznych czy kontroli korespondencji, którym sprzeciwia się ośmiu na dziesięciu Polaków (po 79%).

Zamach bombowy podczas maratonu w Bostonie przywrócił, nie tylko w Stanach Zjednoczonych, ale także w innych krajach zaangażowanych w misję stabilizacyjną w Afganistanie, dyskusję o zagrożeniu terrorystycznym kojarzonym z fundamentalizmem islamskim. W jakim stopniu takie niebezpieczeństwo dotyczy Polski, czy instytucje państwowe są przygotowane, aby mu zapobiec, a także, jakie działania władz są zdaniem obywateli dopuszczalne, żeby zwiększyć bezpieczeństwo? Zapytaliśmy o to w majowym sondażu¹.

* Badanie WSP w Szczytnie

Ponad dwie piąte badanych (43%) ocenia, że w Polsce istnieje realne zagrożenie terroryzmem. Warto zwrócić uwagę, że od pomiaru sprzed niespełna trzech lat² odsetek ten

¹ Badanie „Omnibus” przeprowadzono w dniach 14–21 maja 2013 roku na liczącej 1072 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Badanie przeprowadzono w dniach 8–14 lipca 2010 roku na liczącej 899 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski. Było ono finansowane ze środków na naukę na lata 2009–2011 jako projekt rozwojowy pt. „Przeciwdziałanie i zwalczanie przestępczości zorganizowanej i terroryzmu w warunkach bezpiecznego, przyspieszonego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego”, realizowany przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie i Pomorską Specjalną Strefę Ekonomiczną sp. z o.o.

zwiększył się o 11 punktów, co oznacza, że możliwość zamachu wydaje się Polakom obecnie bardziej prawdopodobna niż wówczas. Przekonanie, że zagrożenie terrorystyczne jest wyolbrzymiane wyraża ponad jedna czwarta ankietowanych (28%), natomiast nieco mniej osób (24%) nie dostrzega go wcale.

Brak zagrożenia terroryzmem w Polsce relatywnie najczęściej wskazują najmłodszy badani. Z kolei pogląd, że akty terroru są w naszym kraju dość prawdopodobne, nieco częściej wyrażają osoby znajdujące się w złej sytuacji materialnej, mieszkańcy największych aglomeracji, a także małych miast, najstarsi ankietowani oraz ludzie silnie zaangażowani w praktyki religijne.

Mimo że siedmiu na dziesięciu Polaków uważa zagrożenie terrorystyczne za mniej lub bardziej prawdopodobne, to jednak stosunkowo niewielu (26%, o 9 punktów mniej niż w 2011 roku) osobiście obawia się ataków. Blisko trzy czwarte badanych (72%, od 2011 roku wzrost o 9 punktów) nie ma takich obaw.

Tabela 1

Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	XI 2001	XII 2001	VI 2002	XII 2003*	III 2004	IV 2004	VIII 2005	VII 2010**	V 2011	V 2013
	w procentach									
Tak, bardzo się obawiam	12	11	11	15	29	22	18	6	7	5
Tak, raczej się obawiam	27	28	27	37	35	39	38	19	28	21
OBAWIAM SIĘ	39	39	38	52	64	61	56	25	35	26
Nie, raczej się nie obawiam	38	36	37	30	24	27	29	43	40	41
Nie, w ogóle się nie obawiam	22	21	20	10	10	11	13	29	23	31
NIE OBAWIAM SIĘ	60	57	57	40	34	38	42	72	63	72
Trudno powiedzieć	2	4	5	8	2	1	2	3	2	2

* W 2003 roku pytanie brzmiało: „Czy obawia się Pan(i), że w wyniku ataku terrorystycznego może ucierpieć Pan(i) lub Pana(i) najbliższa rodzina?”

** Badanie WSP w Szczytnie

Obawy w większym stopniu dotyczą kobiet niż mężczyzn. Relatywnie częściej ponadto wyrażają je najstarsi badani, najslabiej wykształceni, uczestniczący w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu. Natomiast zamachów nie obawiają się w ogromnej większości najmłodszy ankietowani, ludzie mający wyższe wykształcenie, niepraktykujący religijnie.

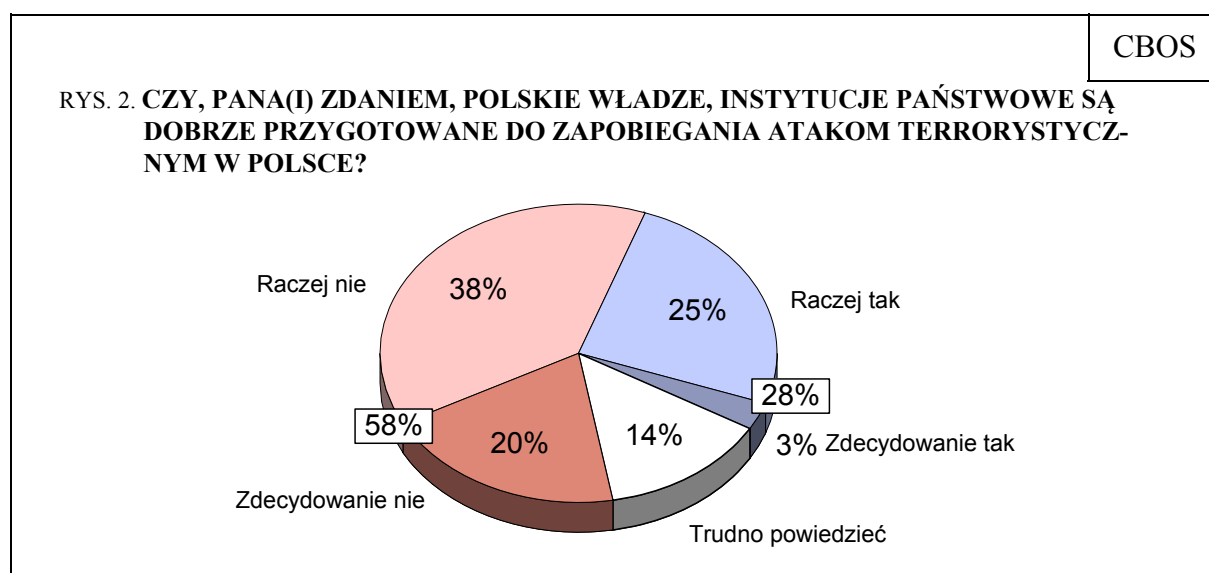
Poczucie zagrożenia osobistego wynika w znacznym stopniu z oceny sytuacji w kraju. Stosunkowo często deklarują je osoby uznające zagrożenie terroryzmem w Polsce za rzeczywiste, natomiast tylko sporadycznie ci badani, którzy określają je jako wyolbrzymiane lub w ogóle nieistniejące.

Tabela 2

Co jest najbliższe Pana(i) poglądom na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce?	Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?		
	Obawiam się	Nie obawiam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	48	51	1
Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane	8	92	0
Nie istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	9	90	1

Pominięto „trudno powiedzieć”

Na ogół krytycznie oceniane jest przygotowanie polskich władz, instytucji państwowych do zapobiegania atakom terrorystycznym. Niemal trzy piąte badanych (58%) stwierdza, że nie są one dobrze przygotowane, by przeciwdziałać tego typu zagrożeniom. Ponad jedna czwarta (28%) jest przeciwnego zdania.

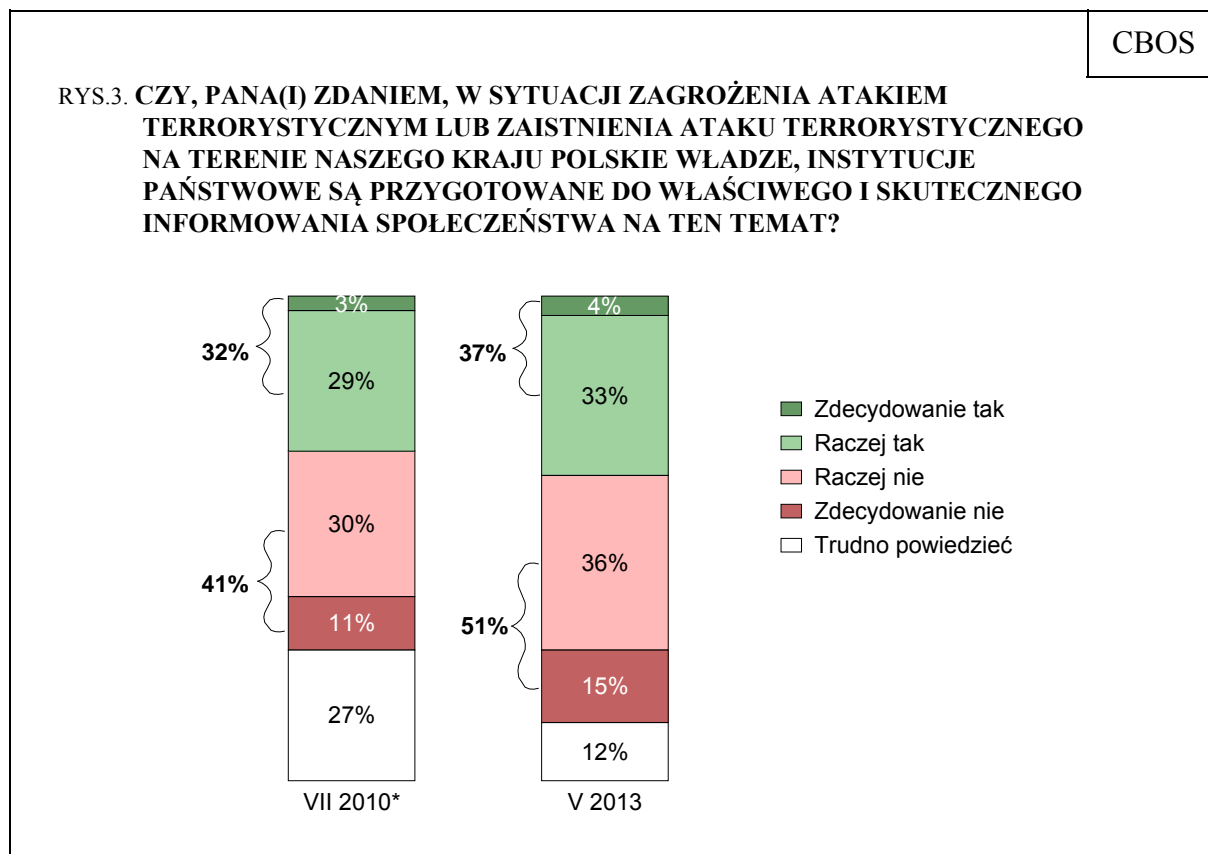
Osoby przekonane, że instytucje państwowe są dobrze przygotowane, by zapobiegać atakom terrorystycznym, rzadziej obawiają się takich ataków, niż badani krytycznie oceniający polskie władze w tej kwestii.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?	Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?		
	Obawiam się	Nie obawiam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	22	78	0
Nie	31	68	1

Pominięto „trudno powiedzieć”

Ponad jedna trzecia respondentów (37%) uważa, że w sytuacji zagrożenia atakiem terrorystycznym lub zaistnienia takiego ataku polskie władze i instytucje państwowe są przygotowane do właściwego i skutecznego informowania społeczeństwa na ten temat. Połowa (51%) podaje to przeświadczenie w wątpliwość. W porównaniu z pomiarem sprzed trzech lat obserwujemy wzrost obu tych grup, ubyło natomiast niemających w tej sprawie zdania.

*Badanie WSP w Szczytnie

Ocena władz w obu wymiarach jest w pewnym stopniu związana z percepcją zagrożenia terroryzmem. Przekonanie, że takie zagrożenie w Polsce nie istnieje, sprzyja lepszej opinii na temat zdolności instytucji państwowych do zapobiegania terroryzmowi i skutecznego informowania społeczeństwa w potencjalnej sytuacji zamachu. Wynika to prawdopodobnie z mniejszych oczekiwań respondentów w tym zakresie.

Tabela 4

Co jest najbliższe Pana(i) poglądom na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce?	Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?			Czy, Pana(i) zdaniem, w sytuacji zagrożenia atakiem terrorystycznym lub zaistnienia ataku terrorystycznego na terenie naszego kraju polskie władze, instytucje państwowe są przygotowane do właściwego i skutecznego informowania społeczeństwa na ten temat?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach					
Istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	24	66	10	34	57	9
Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane	28	58	14	38	52	10
Nie istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	37	46	17	45	41	14

Pominięto „trudno powiedzieć”

W jakich wymiarach życia zaakceptowalibyśmy ograniczenia i z jakich swobód obywatelskich przynajmniej częściowo bylibyśmy gotowi zrezygnować, by zwiększyć swoje bezpieczeństwo? Ogromna większość badanych (80%) zgodziłaby się na wzmożenie kontroli na granicach, lotniskach i dworcach. Niemal dwie trzecie (63%) zaakceptowałyby monitorowanie sprzedaży niektórych prostych chemikaliów, a ponad połowa (55%) – zaostrzenie przepisów migracyjnych. We wszystkich powyższych kwestiach, a zwłaszcza w dwóch ostatnich, o które pytaliśmy poprzednio w 2005 roku, społeczne przyzwolenie na takie ograniczenia zmniejszyło się.

Polacy są mocno podzieleni, jeśli chodzi o stosunek do ponoszenia dodatkowych kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo. Gotowość do ich poniesienia wyraża blisko połowa respondentów (48%), a tylko nieznacznie mniejsza grupa (44%) nie zgadza się na to.

Większość społeczeństwa (58%) nie zaakceptowałaby limitowania przez instytucje państwowe informacji o zagrożeniu terrorystycznym w kraju. Jeszcze mocniej krytykowana jest możliwość zwiększenia uprawnień władz w zakresie inwigilacji obywateli: podsłuchiwanie rozmów telefonicznych (79%) czy kontroli korespondencji (79%). Aprobata dwóch ostatnich rozwiązań jest obecnie mniejsza niż kiedykolwiek wcześniej, a zwłaszcza w porównaniu z pomiarami z lat 2001 i 2005.

Tabela 5

Czy dla zwiększenia swojego bezpieczeństwa zgodził(a)by się Pan(i) na*:	Wskazania respondentów według terminów badań									
	X 2001		IV 2004		VIII 2005		VII 2010***		V 2013	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
	w procentach									
- wzmożone kontrole na granicach, lotniskach, dworcach	95	3	94	2	95	3	85	12	80	16
- monitorowanie sprzedaży prostych chemikaliów	-	-	-	-	79	14	-	-	63	30
- zaostrzenie przepisów migracyjnych	-	-	-	-	79	13	-	-	55	37
- poniesienie kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo	71	19	50	40	56	37	49	46	48	44
- limitowanie przez władze/instytucje państwowe informacji medialnych na temat zagrożenia terrorystycznego w kraju	-	-	-	-	-	-	37	54	34	58
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie podsłuchu rozmów telefonicznych **	48	44	30	62	48	44	23	72	17	79
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie kontroli korespondencji **	42	50	26	66	42	50	22	73	17	79

* W latach 2001–2004 pytanie zaczynało się: „Czy w zamian za zwiększenie poczucia bezpieczeństwa uznał(a)by Pan(i) za słuszne:”
 ** W latach 2001–2005 pytano o „podsłuch rozmów telefonicznych” oraz o „kontrolę korespondencji”
 *** Badanie WSP w Szczytnie

Pominięto „trudno powiedzieć”

Co dziesiąty ankietowany (10%) nie akceptuje żadnego z powyższych rozwiązań, dwie trzecie (67%) dopuściłoby realizację nie więcej niż czterech z nich, a jedna czwarta (23%) – pięciu lub więcej, w tym 5% – wszystkich siedmiu. Akceptacja ograniczania swobód obywatelskich jest istotnie statystycznie związana z poziomem obaw przed zamachem terrorystycznym (r Pearsona=0,20). Na każde z rozwiązań mających zwiększyć poziom bezpieczeństwa częściej zgodziliby się badani obawiający się ataku terrorystycznego niż niemający takich obaw. Warto jednak zaznaczyć, że w każdej z tych grup na ogół obserwujemy brak zgody na limitowanie informacji i inwigilowanie obywateli przez instytucje państwowe.

Tabela 6

Czy dla zwiększenia swojego bezpieczeństwa zgodził(a)by się Pan(i) na:	Odpowiedzi ankietowanych			
	obawiających się ataków terrorystycznych		nieobawiających się ataków terrorystycznych	
	Tak	Nie	Tak	Nie
	w procentach			
- wzmożone kontrole na granicach, lotniskach, dworcach	90	8	76	18
- monitorowanie sprzedaży prostych chemikaliów	72	24	60	33
- zaostrzenie przepisów migracyjnych	66	25	51	41
- poniesienie kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo	61	32	44	48
- limitowanie przez władze/institucje państwowe informacji medialnych na temat zagrożenia terrorystycznego w kraju	39	53	32	61
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie podsłuchu rozmów telefonicznych	23	73	16	81
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie kontroli korespondencji	23	73	16	81

Pominięto „trudno powiedzieć”

Zdecydowana większość Polaków nie obawia się ataków terrorystycznych. Jednocześnie znaczna grupa, której liczebność zwiększyła się w ciągu ostatnich lat – do czego prawdopodobnie przyczyniły się wydarzenia w Bostonie – uważa zagrożenie terroryzmem w naszym kraju za realne.

Na ogół nie najlepiej oceniane jest przygotowanie władz i instytucji państwowych do zapobiegania atakom terrorystycznym i skutecznego informowania społeczeństwa o zagrożeniach.

W celu zwiększenia osobistego bezpieczeństwa ogromna większość obywateli zaaprobowałaby wzmożenie kontroli na granicach, dworcach i lotniskach. Ambiwalentną kwestią są dodatkowe koszty związane z wydatkami na bezpieczeństwo – deklarowana gotowość do ich poniesienia jest tylko nieznacznie częstsza niż brak zgody na nie. Nie ma natomiast społecznego przyzwolenia na takie ograniczenia swobód obywatelskich, jak limitowanie informacji przez instytucje państwowe, a także podsłuchiwanie rozmów telefonicznych czy kontrolę korespondencji.

Opracował
Michał FELIKSIĄK

Tabela 1

		Co jest najbliższe Pana(i) poglądom na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce?				Liczba osób
		Istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane	Nie istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		43	28	24	5	1071
Płeć	Mężczyźni	41	29	27	3	519
	Kobiety	44	26	21	8	552
Wiek	18-24 lata	37	25	35	3	126
	25-34	41	33	20	6	215
	35-44	42	31	21	5	182
	45-54	44	30	23	3	176
	55-64	43	27	26	4	186
	65 lat i więcej	47	18	24	11	184
Miejsce zamieszkania	Wieś	41	23	28	7	422
	Miasto do 20 tys.	48	25	21	6	162
	20-100 tys.	43	29	24	4	201
	101-500 tys.	37	38	21	4	176
	501 tys. i więcej mieszk.	48	30	18	4	110
Wykształcenie	Podstawowe	43	17	29	11	233
	Zasadnicze zawodowe	44	26	27	2	269
	Średnie	43	32	21	4	360
	Wyższe	39	34	21	6	210
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	34	42	17	6	106
	Średni personel, technicy	48	30	21		46
	Pracownicy adm.-biurowi	52	30	9	9	64
	Pracownicy usług	31	42	23	4	90
	Robotnicy wykwalifikowani	47	29	19	5	107
	Robotnicy niewykwalifik.	53	26	15	7	60
	Rolnicy	51	18	25	6	55
	Pracujący na własny rach.	33	16	43	8	43
Bierni zawodowo	Renciści	41	26	26	7	68
	Emeryci	43	21	26	10	209
	Uczniowie i studenci	36	25	37	2	81
	Bezrobotni	45	27	28		83
	Gospodynie domowe i inni	46	23	28	3	59
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	37	40	18	5	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	50	31	15	4	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	39	31	24	6	257
	prywatnym gosp. rolnym	54	16	21	9	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	48	22	26	4	143
	501-750	48	28	21	3	131
	751-1000	44	27	21	8	153
	1001-1500	46	30	17	6	179
	Powyżej 1500 zł	37	35	27	1	180
Ocena własnych war. mater.	Złe	55	25	17	3	139
	Średnie	40	27	24	9	444
	Dobre	41	29	27	3	487
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	54	19	22	5	63
	Raz w tygodniu	44	27	24	5	482
	1-2 razy w miesiącu	43	30	17	11	150
	Kilka razy w roku	43	27	27	3	223
	W ogóle nie uczestniczy	33	34	28	5	153
Poglądy polityczne	Lewica	43	30	23	4	167
	Centrum	44	29	24	4	369
	Prawica	43	28	24	5	255
	Trudno powiedzieć	41	25	25	9	279

Tabela 2

		Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?			Liczba osób
		Obawiam się	Nie obawiam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		26	72	2	1069
Płeć	Mężczyźni	19	80	2	519
	Kobiety	34	65	2	551
Wiek	18-24 lata	19	81		126
	25-34	27	72	1	215
	35-44	23	75	2	182
	45-54	24	75	1	176
	55-64	27	70	3	186
	65 lat i więcej	35	62	3	183
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	69	3	422
	Miasto do 20 tys.	27	72	1	162
	20-100 tys.	25	74	1	201
	101-500 tys.	21	78	2	176
	501 tys. i więcej mieszk.	27	72	1	109
Wykształcenie	Podstawowe	34	61	4	231
	Zasadnicze zawodowe	28	72	1	269
	Średnie	26	73	1	360
	Wyższe	17	83	0	210
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	11	89		106
	Średni personel, technicy	27	73		46
	Pracownicy adm.-biurowi	32	66	3	64
	Pracownicy usług	22	76	1	90
	Robotnicy wykwalifikowani	24	72	4	107
	Robotnicy niewykwalifik.	30	68	2	60
	Rolnicy	28	72		55
	Pracujący na własny rach.	31	69		43
Bierni zawodowo	Renciści	37	58	5	68
	Emeryci	32	66	2	208
	Uczniowie i studenci	18	82		81
	Bezrobotni	24	76		83
	Gospodynie domowe i inni	35	65		59
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	21	79	1	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	31	67	2	99
	sekt. pryw. poza rolnict.	21	77	2	257
	prywatnym gosp. rolnym	34	66		49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	30	69	1	143
	501-750	30	67	2	131
	751-1000	26	72	2	152
	1001-1500	28	71	1	179
	Powyżej 1500 zł	20	80	1	180
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	67	2	139
	Średnie	28	70	2	443
	Dobre	24	76	1	487
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	34	63	3	63
	Raz w tygodniu	32	68	1	481
	1-2 razy w miesiącu	25	68	7	150
	Kilka razy w roku	22	78		223
	W ogóle nie uczestniczy	15	84	1	153
Poglądy polityczne	Lewica	24	75	1	167
	Centrum	24	75	1	369
	Prawica	30	69	1	255
	Trudno powiedzieć	28	68	4	278